

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
004/09	Eldrerådet	10.02.2009
004/09	Fylkestinget	23.02.2009

Høringsuttalelse til NOU 2008: 18 Fagopplæring for framtida

Sammendrag

NOU 2008:18 - Fagopplæring for framtida er Karlsenutvalgets rapport om fag- og yrkesopplæringen som nå er sendt på høring, med høringsfrist 27.01.09. I rapporten redegjøres det blant annet for utviklingstrekk i arbeidslivet og hvilke konsekvenser disse utviklingstrekene har for fag- og yrkesopplæringen. På bakgrunn av dette foreslår utvalget en rekke tiltak som tar sikte på å gi morgendagens arbeidstakere en bedre opplæring tilpasset fremtidens arbeidsliv. En hovedutfordring for utvalget har vært å finne løsninger som gjør at flere kan nå den kompetansen som kreves for å få fag- eller svennebrev samtidig med at arbeidslivets krav til kompetanse hos fagutdannede øker.

I høringsuttalelsen ønsker fylkeskommunen å ha fokus på noen sentrale områder som vi mener er viktig i forhold til oppfølging av utredningen:

Økt gjennomføring av videregående opplæring

Frafall og svakt læringsutbytte i videregående opplæring, spesielt i yrkesfaglige utdanningsprogrammer, er den største utfordringen, og tiltak knyttet til dette området må prioriteres. Fylkeskommunen støtter derfor forslagene om yrkesretting av fellesfagene, ekstra tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med spesielle opplæringsbehov og styrking av karriereveiledningen. Vi støtter også forslaget om utvidelse av ungdomsretten for alle som består fagprøven, og som ønsker å ta kurs i fellesfag.

Utbygging av opplæring til grunnkompetanse for eksempel praksisbrevordning.

Det må etableres søkbare ordninger på nivå under fullt fagbrev. Dagens ordning med opplæring til kompetanse på lavere nivå må få ny betegnelse: Opplæring til grunnkompetanse. Forsøk med praksisbrevordning bør bygges ut og gjøres søkbar for ungdom. Dette er en ordning basert på to års praksis i arbeidslivet med sikte på planlagt kompetanse på lavere nivå enn et fagbrev. Praksisbrevet kan bygges ut til fullt fagbrev på et senere tidspunkt.

Søkbare grunnkompetansekurs: Innenfor alle yrkesfaglige utdanningsprogram bør det være søkbare kurs som tar sikte på kompetanse på lavere nivå, og som følger hovedmodellen to år i skole og to år i bedrift. Ordningen må være fleksibel, tilpasset lokale forhold og åpen slik at foresatte føler seg trygge på at dette kan være gode alternativer for elever som har behov for utdanningsopplegg hvor nivået er mer tilpasset realistiske mål.

Kompetansehevingstiltak

Fylkeskommunen ser behov for permanente kompetansehevingstiltak, og i tillegg ekstraordinære tiltak både for lærere, instruktører, prøvenemndsmedlemmer og ledere i utdanningssystemet.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet mener at Karlsenutvalgets innstilling gir en god oversikt over ulike sider ved fag-og yrkesopplæringen og som gir grunnlag for iverksetting av tiltak. Fylkesrådet er imidlertid kritisk til at utvalget ikke drøfter økonomiske konsekvenser av forslagene. Fylkesrådet forutsetter at dette følges opp i Stortingsmeldingen og at alle tiltak kostnadsberegnes og fullfinansieres av staten.

Fylkesrådet understreker at tiltak for økt gjennomføring av videregående opplæring må prioriteres.

Fylkesrådets innstilling til fylkestinget vil bli oversendt Kunnskapsdepartementet innen høringsfristen 27.01.09, og fylkestingets vedtak vil bli ettersendt.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Nordland fylkesting uttaler følgende om NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida.

1. Tiltak for økt gjennomføring av videregående opplæring, som yrkesretting av fellesfag, ekstra tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med spesielle opplæringsbehov og styrking av karriereveiledningen må prioriteres.
2. Fylkestinget støtter forslaget om utvidelse av ungdomsretten for alle som består fagprøven og som ønsker å ta kurs i fellesfag for å skaffe seg studiekompetanse.
3. Fylkestinget mener at det bør etableres søkbare ordninger med sikte på opplæring på lavere nivå enn fagbrev, for eksempel praksisbrev.
4. Fylkestinget støtter forslaget om at kravene til veiledningskompetanse hos instruktørene må styrkes, og at fylkeskommunen har et godt system for kompetanseutvikling for yrkesfaglærere.
5. Fylkestinget er også fornøyd med at det skal iverksettes tiltak for en mer systematisk kvalitetsutvikling i videregående opplæring, og at kunnskapsgrunnlaget skal styrkes gjennom økt forskningsinnsats.
6. Fylkestinget forutsetter at alle tiltak som har økonomiske konsekvenser kostnadsberegnes og fullfinansieres av staten.

Bodø den 26.01.2009

Odd Eriksen
fylkesrådsleder

Trud Berg
fylkesråd for utdanning

Vedlegg:

NOU 2008:18 – Fagopplæring for framtida

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/NOUer/2008/nou-2008-18.html?id=531933>

UTREDNING

Bakgrunn

Utvalget for fag- og yrkesopplæringen ble nedsatt av Regjeringen i juni 2007 og fikk følgende mandat:

”Analysere endringer i arbeidsmarkedet som følge av den demografiske utviklingen, større mobilitet over landegrensene og konkurranse om arbeidskraften, og vurdere hvordan disse utfordringene best kan møtes i fag- og yrkesopplæringen.

Analysere den teknologiske utviklingen og kravene til innovasjonsevne i produksjon og tjenesteyting og vurdere mulige konsekvenser for fag- og yrkesopplæringen.

Vurdere hvordan fag- og yrkesopplæringen skal møte utfordringer knyttet til de store nasjonale og internasjonale miljøutfordringene.

Utrede og foreslå tiltak knyttet til framtidig kompetansebehov og rekruttering innen offentlig tjenesteyting, herunder helse- og omsorg.

Vurdere hvorvidt dagens samarbeid mellom de ulike aktørene også i framtida vil bidra til å sikre høy kvalitet og relevans, og eventuelt fremme forslag om endringer.

Vurdere tiltak som kan ivareta eventuelle økte kompetansebehov og økt spesialisering innenfor enkelte fag, herunder overganger til fagskole og høyskolenivået, uten å vurdere struktur og inndeling i fagskolene og utdanningen innen universitets- og høyskolesektoren.

Vurdere tiltak for å skaffe flere læreplasser, herunder utrede muligheten for lovfesting av rett til læreplass”.

Utvalget har hatt en bred sammensetning med representanter fra NHO, LO, forskningsinstitusjoner, Utdanningsforbundet, fylkeskommuner og ulike arbeidslivsrepresentanter. Utvalget ble ledet av forbundssekretær i Felleforbundet Rolf Jørn Karlsen.

Utvalget leverte sin innstilling NOU 2008:18- Fagopplæring for framtida, den 13.10.08, og Kunnskapsdepartementet vil følge opp utvalgets utredning i en Stortingsmelding våren 2009. Kunnskapsdepartementet har i brev av 27.10.08 sendt innstillingen på høring, med høringsfrist 27.01.09.

De videregående skolene og opplæringskontorene ble i brev, datert 10.11.08, bedt om å uttale seg til utvalgets forslag. Innen fristen har vi bare fått uttalelser fra noen få skoler og fra et opplæringskontor.

Yrkesopplæringsnemnda behandlet saken i møte 5.12.08, og høringsuttalelsen er i hovedsak i samsvar med vedtak i yrkesopplæringsnemnda.

Problemstilling

Utvalget fremmer en rekke forslag som har betydning for videregående opplæring, men berører også overganger fra grunnskole til videregående skole og overganger fra videregående skole til fagskoler, høyskoler og universiteter.

Kunnskapsdepartementet ønsker at flest mulig instanser får anledning til å uttale seg om en framtidig fag- og yrkesopplæring, og ber om at høringsinstansene konkret refererer til de aktuelle forslagene uttalelsen gjelder.

Høringsuttalelsen deles inn i 8 områder, og under hvert område refereres det til de aktuelle tiltakene som fylkeskommunen uttaler seg om.

A: Tiltak for bedre gjennomføring i videregående opplæring, jfr. utredningens avsnitt 6.3.

Utvalget mener det er behov for både nasjonale og fylkeskommunale tiltak som bidrar til at arbeidet med å øke antallet som fullfører og består videregående opplæring, får tilstrekkelig oppmerksomhet. Det er for tidlig å si om innføring av utdanningsvalg i grunnskolen og prosjekt til fordypning i videregående skole, vil få den forventede effekten. Dette vil vi få svar på gjennom evaluering av Kunnskapsløftet. Både nasjonale myndigheter og fylkeskommunen må ha oversikt over gjennomføringen både på lands- og fylkesbasis, samt på skole- og bedriftsnivå. En slik oversikt er en forutsetning for at alle nivåer prioriterer arbeidet med å øke gjennomføringsgraden, og for å ha mulighet til å vurdere innsatsen av eget arbeid på området. Følgende tiltak foreslås på området:

1. Forsøk med bruk av økonomiske insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen.

Eksempelvis er det i utredningen nevnt eventuelt forsøk med at fylkeskommunene kan tildele en gitt andel av egne driftsmidler til skolene på grunnlag av gjennomføringsgraden forrige skoleår. Videre er nevnt eventuelt forslag om økte statlige midler til denne type insentiver. Fylkeskommunen støtter at det igangsettes forsøk med økonomiske og andre insentiver som bidrar til at flere gjennomfører videregående opplæring.

2. Yrkesretting av fellesfag og utarbeidelse av veiledninger for yrkesretting.

Fylkeskommunen er generelt positiv til yrkesretting som metode og støtter forslaget om at en bedre yrkesretting av fellesfagene vil være et viktig tiltak for å øke elevenes motivasjon.

3. Fylkeskommunens plikt til å tilby plasser til alle søkere til helse- og sosialfag.

Fylkeskommunen støtter ikke forslaget da dette vil være en overprøving av fylkeskommunens skjønn i saken. Det er viktig at søkerne og de som får plass er egnet til oppgavene. Det er viktigere å fortsette med rekrutteringskampanjer og sikre seg gode og reelle søkere. Viktig at man stimulerer voksne søkere som er egnet til å ta slik utdanning, særlig gjelder dette innvandrere. Utbygging av fagskoletilbud innenfor helsefagene vil bidra til både statusheving og økt rekruttering.

4. Justering av lærlingtilskuddet.

Fylkeskommunen mener at det bør åpnes for noe fleksibilitet i tilskuddsordningen da dette blant annet kan ha positiv betydning for lærefag med sviktende søkning og for søkere med svak faglig bakgrunn. Det er lite kunnskap om eventuelle effekter av å øke tilskuddet, og vi ønsker en nærmere utredning om hvorvidt dette er et treffsikkert virkemiddel. Vi forutsetter at dersom tilskuddet økes, må det fullfinansieres fra statens side. I Nordland mener vi imidlertid at vi har noe positiv erfaring med dette bl.a lønnstilskudd overfor søkere som har hatt stort fravær og svake karakterer.

Fylkeskommunen har dekket lønn for de tre først månedene for denne type lærlinger siden 1998, mellom 5 og 8 søkere hvert år. Kun to har ikke fått videreført sitt læreforhold i løpet av disse årene. Bedrifter innen privat sektor har siden 2005 mottatt om lag kr 10.000 ekstra per år per lærling ved bruk av RDA-midler. Ekstratilskuddet har medført at flere bedrifter har tatt inn lærlinger.

5. Ekstra tilskudd til lærebedrifter som tegner lærekontrakt med elever som har spesielle opplæringsbehov.

Fylkeskommunen støtter forslaget.

6. Alle elever som ikke får læreplass får rett til to års yrkesfaglig opplæring.

Fylkeskommunen støtter ikke forslaget da vi mener at to års opplæring i skole ikke er noe godt alternativ til læreplass. Det vil også bli for kostnadskrevenende.

7. Dagens rådgiverressurs dobles.

Rådgivningen i skolen er under utvikling både innholdsmessig og organisatorisk der skoleeier har et ansvar og mange instanser er involvert. God karriereveiledning er et viktig tiltak for å bedre gjennomføringen i videregående opplæring. Dette må være hele skolens ansvar der kontaktlærere og faglærere har en aktiv rolle og der veiledningen må integreres i fagene. Samarbeid med lokalt arbeidsliv og partnerskap for karriereveiledning/karrieresentre vil også være en viktig del av arbeidet.

Nødvendige ressurser for å styrke karriereveiledningen i skolen må stilles til rådighet fra statens side. Nordland fylkeskommune støtter likevel ikke forslaget om at dagens rådgiverressurs skal dobles (halvt årsverk per 250 elever). Et slikt tiltak vil være tema for tariffforhandlingene.

Fylkeskommunen mener det er nødvendig med en helhetlig forsterket innsats på dette området og at ressursene til rådgivning totalt sett bør styrkes. Dette betyr at hele skolens rådgivertjeneste, inkludert kontaktlærerne, må få bedre muligheter til å følge opp den enkelte elev når det gjelder å foreta bevisste og reflekterte utdanningsvalg.

8. Opprettelse av nasjonalt senter for karriereveiledning.

Nordland fylkeskommunen mener det er behov for en økt nasjonal koordinert innsats når det gjelder karriereveiledning for ungdom og voksne – sett i et livslangt perspektiv. De fleste fylker har etablert partnerskap for karriereveiledning der sentrale parter med ansvar for feltet er involvert. På nasjonalt hold vil flere departementer, direktorater og kompetanseinstanser ha en rolle for feltet i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Det er behov for økt kompetanse på feltet og for en nasjonal styrking der samarbeid med fylkenes partnerskap/karrieresentre blir systematisert. Det kan slik muligens være behov for et nasjonalt senter for karriereveiledning. Nordland fylkeskommune mener det må arbeides videre med å avklare hvilken rolle et slikt eventuelt senter/nasjonalt koordinerende organ skal ha. Det er likevel viktig at en slik styrking kommer i tillegg til en økt ressursinnsats på området til fylkeskommunene. Økt ressursinnsats nærmest mulig elevene må uansett ha førsteprioritet.

Yrkesopplæringsnemnda mener at karrieresentrene bør ha lokal forankring og samtidig sees i sammenheng med at ressursene/rådgivningstjenesten økes lokalt.

B: Tiltak for utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere, jfr utredningens avsnitt 6.4.

En mulighet til å sikre høyere kompetanse blant fagarbeidere er å foreta en generell utvidelse av videregående opplæring, men dette er problematisk av flere grunner. For det første er ikke høyere kompetanse og mer spesialisering like nødvendig i alle fag, og det vil også være kostbart å innføre et ekstra opplæringsår for alle. Med det store frafallet i yrkesfag er det heller ikke hensiktsmessig å innføre et lengre opplæringsløp for alle, men heller fokusere på at flere kan oppnå yrkeskompetanse.

Fagskoleutdanning er et alternativ som bygger på fullført videregående opplæring. Utdanningen kan tas som en kort videreutdanning eller en lengre videreutdanning. Fagskoleutdanning er etter utvalgets vurdering godt egnet til kunne tilby spesialiseringer som bygger på fag- og svennebrev og i fag der arbeidslivet etterspør spisskompetanse. Med et omfang på et halvt til to år kan ulike tilbud ha ulik lengde etter behov. Utvalget foreslår at faglig spesialisering som ikke finner sin plass innenfor videregående opplæring som hovedregel skal gis som tilbud i fagskolen. Følgende tiltak foreslås på området:

9. Satsingen på fagskoleutdanning og organisering av denne.

Fylkeskommunen støtter forslaget om at faglig spesialisering som ikke finner sin plass innenfor videregående opplæring som hovedregel skal gis som tilbud i fagskolen. En forutsetning er at dette blir tilbud knyttet til det offentlige utdanningssystemet. Lovgivningen bør endres slik at fullført fagskoleutdanning lettere kan innpasses i, og gi formell avkorting av høgskole- og universitetsutdanning. Utbygging av fagskoleutdanning vil ha betydning både for statusheving og for rekruttering til de aktuelle fagene. Helse- og sosialsektoren står foran store utfordringer i årene fremover, og etterspørselen etter arbeidskraft er stor. For helsefagene vil en utbygging av fagskolen sikre både den enkeltes og arbeidslivets behov for ny og spesialisert kompetanse i tråd med nye oppgaver. Det er behov for spesialisering på flere områder innenfor helsefag.

10. Økt offentlig finansiering av fagskoleutdanningen.

Fylkeskommunen støtter forslaget og mener at fagskoletilbudene bør finansieres som en del av det offentlige utdanningstilbudet.

C: Tiltak for bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning, jfr utredningens avsnitt 6.4.

Med økende krav til kompetanse og raskere omstillinger for fagarbeidere blir det viktig å finne gode etter- og videreutdanningsmuligheter. Fagskoleutdanning er en mulig vei, men det er også viktig å skaffe gode overgangsmuligheter til videreutdanningstilbud ved høyskoler og universiteter. Følgende tiltak foreslås på området:

11. Utbygging av Y-veien til flere fagområder.

Y-veien innebærer direkte overgangsmuligheter mellom enkelte yrkeskompetanser og relevante høyskole- og universitetsutdanninger. Eksempler kan være fra helsefagarbeider til sykepleierutdanning eller automatikerfaget til ingeniørutdanning. Fylkeskommunen støtter forslaget.

12. Sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdring.

Fylkeskommunens støtter ikke forslaget. Realkompetansevurdring er i dag knyttet til voksnes rett til videregående opplæring, § 4A-3. Dersom aldersgrensen skal senkes vil den måtte knyttes til søkere etter § 3-1. Det vil få store konsekvenser for tilrettelegging av opplæringen som skal tilbys i videregående opplæring for ungdom. Dersom realkompetansevurdring skal tilbys for aldersgruppen under 25 år må det være for søkere som har tatt ut sin rett etter § 3-1, dvs. ungdomsretten.

13. Alle som har fullført videregående opplæring er generelt studieforbereidte uavhengig av utdanningsprogram.

Fylkeskommunen mener at beskrivelsen av forslaget er noe uklart, men vil samtidig peke på at prinsippet om studieforbereidhet uavhengig av utdanningsprogram synes interessant. Vi vil imidlertid presisere at forutsetningen må være fullført og bestått videregående opplæring, og at ordningen ikke må føre til nivåsenkning på høgskole- og universitetsnivå, samt at det vil bli krevd spesiell studiekompetanse for flere studietilbud for å hindre slik nivåsenkning. Fylkeskommunen forutsetter at dette forslaget utredes nærmere.

14. Rett til å ta kurs i fellesfag etter oppnådd fagbrev.

Fylkeskommunen støtter forslaget. Dette innebærer utvidet rett for alle som består fagprøven og ønsker fellesfag. Dette forslaget vil ha stor betydning for gjennomføring av videregående opplæring da elevene i dag må gjøre et valg etter Vg2, enten opplæring i bedrift eller påbygging til studiekompetanse. Etter oppnådd fagbrev vil elevene være mer modne og makter antakelig i større grad å gjennomføre fellesfagene. For elever med fagutdanning er kravet til antall timer færre, de trenger bare fellesfagene som gir generell studiekompetanse. Vi forutsetter at tiltaket kostnadsberegnes og fullfinansieres fra statens side.

D: Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse, ifr utredningens avsnitt 6.5.

Arbeidslivet vil ha behov for økt tilgang på arbeidskraft i årene som kommer, og utvalget mener at opplæring som bidrar til at flere voksne som ikke deltar i arbeidslivet må bli yrkesaktive. Flere voksne trenger ny og oppdatert utdanning for ikke å falle ut av arbeidslivet. Opplæring av innvandrere som gjør dem i stand til å delta i norsk arbeidsliv er også nødvendig. Følgende tiltak foreslås på området:

15. Motivasjonsordninger for voksne.

Det er i dag ingen som har ansvar for å motivere voksne til å søke ny opplæring. Utvalget mener det bør utvikles en nasjonal strategi for oppfølging av voksnes lovfestede rettigheter til grunnopplæring. Utvalget foreslår at det blir laget en oversikt over vellykkede fleksible modeller knyttet til voksenopplæring, og at denne gjøres tilgjengelig for alle tilbydere av grunnopplæring for voksne.

Fylkeskommunen støtter viktigheten av motivasjonstiltak og vil understreke behovet for å gjøre disse systematisk slik at det blir en likeverdig ordning.

16. Ordninger for finansiering av livsopphold for voksne.

Fylkeskommunen støtter forslaget da dette vil bidra til at flere tar utdanning. Det vil også bidra til at flere som har støtte fra NAV kan ta utdanning i en ledighetsperiode uten å miste støtte. I dag er det et dilemma at man mister støtte hvis man er arbeidssøker og vil ta en grunnutdanning som kvalifiserer til arbeid.

17. Nasjonale prinsipper for realkompetansevurderingen.

Fylkeskommunen mener det er behov for en tydeliggjøring av reglene for realkompetansevurdering i forskriften da dagens regelverk praktiseres ulikt.

Yrkesopplæringsnemnda er i prinsippet enig, men ser samtidig utfordringene i å få på plass et slikt regelverk. For utenlandske arbeidere bør et slikt godkjenningsregister foreligge sentralt.

E: Tiltak for å bedre kvaliteten i fag-og yrkesopplæringen, jfr utredningens avsnitt 6.6.

Den norske fagopplæringsmodellen bygger på en hovedmodell med to år i skole og to år i bedrift. Skolen og lærebedriften har ulike oppgaver og premisser for læring, og bygger på forskjellige læringstradisjoner som må legges til grunn når det skal utarbeides nasjonale føringer for kvalitetsutvikling. Fylkeskommunen som skoleeier er i § 13-10 i opplæringsloven pålagt å ha et forsvarlig system for å kontrollere og følge opp at skolene og lærebedriftene oppfyller kravene i lovverket, og at de jevnlig kontrollerer sin egen opplæringsvirksomhet.

Fylkeskommunen kan instruere skolene direkte, men kontrollen og kvalitetsutviklingen i lærebedrift må skje i samhandling med lærebedriftene, opplæringskontorene og partene i arbeidslivet. En slik samhandling mellom de ulike partene i fag-og yrkesopplæringen er helt avgjørende for å kunne utvikle en kultur for systematisk kvalitetsutvikling.

Utvalget ønsker at arbeidet med læringsutbytte og gjennomføring av videregående opplæring skal prioriteres i arbeidet med kvalitet i fag-og yrkesopplæringen. De foreslår at sentrale myndigheter tar initiativ til utvikling av konkrete indikatorer og kvalitetsutviklingsverktøy på områdene: Læringsutbytte og gjennomføring, samarbeid mellom skole og bedrift, yrkesretting, undervisning i fellesfagene, lærer-og instruktørkompetanse, elev-og lærlingvurdering og læringsmiljø. Videre foreslås det at læringsplakaten brukes som rammeverk for nasjonal kvalitetsutvikling, og at den kobles til læreplaner for fag i utformingen av kvalitetsindikatorer. Følgende tiltak foreslås på området:

18. Utvalgets prioritering av innsatsområder og videreutvikling av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem.

Nordland fylkeskommune vil påpeke at system for kvalitetsvurdering i skole og fagopplæring må samordnes der dette er hensiktsmessig og praktisk mulig. Samordningen må likevel ikke gå på bekostning av skolens eller fag- og yrkesopplæringens egenart.

Nordland fylkeskommune vil framheve betydningen av at det blir sømløs overgang mellom de skoleadministrative elektroniske system som behandler elevdata og de elektroniske systemene som behandler lærlingdata. Først når disse systemene er gjennomgående, vil vi være i stand til å følge elevenes og lærlingenes utvikling over tid og dra nytte av datagrunnlaget i et systemisk perspektiv.

Det vil spesielt være interessant og nyttig å få ut styringsinformasjon som til enhver tid er knyttet opp mot overordnede nasjonale føringer.

Nordland fylkeskommune mener det er naturlig at fylkesmannen har et likeverdig ansvar for tilsyn både av skole og fag- og yrkesopplæring. Økt bruk av tilsyn av fag- og yrkesopplæringen forutsetter en grensedragnings mellom oppgavene som skal skjottes av skoleeier og fylkesmannen.

19. Økt bruk av tilsyn som grunnlag for kvalitetssikring av fag-og yrkesopplæringen.

Fylkeskommunen kan ikke se at økt bruk av tilsyn alene vil være grunnlag for kvalitetssikring da dagens tilsyn bærer mer preg av å være et rettighetstilsyn enn et kvalitetstilsyn.

20. Styrking av kompetansen om fag-og yrkesopplæringen hos fylkesmannen.

Fylkeskommunen forutsetter at fylkesmannen til enhver tid har tilsynskompetanse. Det bør kunne skje ved kompetanseheving av nåværende personale og ikke ved økt bemanning.

F: Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere, jfr utredningens avsnitt 6.7.

Det stilles nye krav til kompetanse hos yrkesfaglærere blant annet på grunn av ny struktur og nye læreplaner i Kunnskapsløftet, samtidig som det ikke utdannes nok lærere til å dekke morgendagens behov. Utvalget foreslår at høyskolene må utvikle tilbud for yrkesfaglærerutdanninger, både som heltids- og deltidsstudium. Videre bør det opprettes mastergradsstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogrammer.

Store og raske endringer i arbeidslivet medfører at yrkesfaglærere har stort behov for regelmessig faglig oppdatering. Ikke minst vil god kontakt med lokalt arbeidsliv og bransjer være viktig.

Instruktørene i bedrift skal ha den faglige kompetansen som er nødvendig for opplæring av lærlinger i det aktuelle faget. Det er lite kunnskap om hvilken kompetanse instruktørene har, og det er lite systematisk kunnskap om hvilke behov for kompetanseheving de har. Fra og med 1990-årene har instruktørene fått tilbud om kurs i regi av fylkeskommunene, men de har ingen plikt til skoling. Utvalget mener at kravet til veilederkompetanse hos instruktørene må styrkes, og at tilbudet om kompetanseheving utbygges. Følgende tiltak foreslås på området.

21. Opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram.
Fylkeskommunen støtter forslaget.

22. Tydeligere ansvar for fylkeskommunens for å tilby etterutdanning og lærernes plikt til å delta.
Fylkeskommunen støtter forslaget.

23. Kravene til veiledningskompetanse hos instruktørene må styrkes.
Fylkeskommunen er enig i utvalgets vurderinger mht. behovet for å styrke kompetansen og vil peke på områder som læreplanforståelse/læreplananalyse, vurderingskompetanse, veiledning og instruksjon, planlegging og dokumentasjon.

Faget Prosjekt til fordypning kan få stor betydning, da faget åpner mange muligheter i utviklingen av god fagopplæring. Et suksesskriterium er at lærebedriftene utvikler likeverdig kompetanse på områder hvor det skal samarbeides med skolene og faglærerne.

Vår vurdering omfatter også prøvenemndene. Å sikre prøvenemndenes kompetanse vil bidra til å heve kvaliteten på fagopplæringen, ikke bare gjennom vurdering av fag- og svenneprøver, men også fordi medlemmene har aktive roller i lærebedriftene så som instruktører, faglige ledere, tillitsvalgte og ledere. Deres kompetanse og holdninger er av stor betydning i nettverkene og miljøene hvor fagopplæring skal utvikles og markedsføres. I Nordland har vi ca 500 prøvenemndsmedlemmer, et betydelig antall personer som kan være ambassadører for fagopplæringsordningen, forutsatt god kunnskap og gode holdninger.

24. Stipendordninger og lønnskompensasjonsordninger.
Fylkeskommunen er ikke enig i utvalgets vurderingen om å betale tapt arbeidsfortjeneste eller honorar direkte til instruktører og faglige ledere i lærebedriftene, ved kompetanseheving.

Prøvenemndsmedlemmene må som i dag honoreres av fylkeskommunen ved innkalling til kurs og samlinger. Det har bl.a. sammenheng med at de er offentlig oppnevnte sensorer som ivaretar en del av fylkeskommunens plikter.

Instruktørens deltakelse i kompetanseheving bør fortsatt være en del av lærebedriftens forpliktelser, og lærlingtilskuddet må bidra til å dekke disse kostnadene. Det er i bedriftens interesse å utvikle nødvendig kompetanse på disse områdene, da det vil legge grunnlag for å utvikle ”lærende organisasjoner” med rekrutteringskraft.

Fylkeskommunal honorering direkte til instruktører og faglige ledere vil medføre ekstra kostnader og unødig byråkrati.

Lærlingtilskuddet som ”instrument” for kompetanseheving- og utvikling:

Vi mener at lærlingtilskuddets innretning kan vurderes som ”instrument” for å bidra til kompetanseheving innen fagopplæring. Det kan være grunn til å se om tilskuddet eller deler av tilskuddet skal knyttes sammen med lærebedriftens plikter som godkjent lærebedrift (§§ 4-3 og 4-4), kompetanseheving og til rapporteringsplikten (§4-7).

25. Hospiteringer for personale i skole og arbeidsliv.

Fylkeskommunen støtter forslaget.

G: Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen, jfr utredningens avsnitt 6.8.

Forutsetningen for å treffe politiske beslutninger og iverksette tiltak er at det finnes et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Dette kunnskapsgrunnlaget må styrkes gjennom økt forskningsinnsats.

Forskning om fag- og yrkesopplæringen er en viktig del av utdanningsforskningen, men blir i liten grad prioritert i dag. Den forskningen som foregår gir imidlertid viktig kunnskap om feltet, men vi mangler forskningsbasert kunnskap om en rekke forhold knyttet til fag- og yrkesopplæringen. Vi trenger mer kunnskap om lærernes og instruktørens rolle for læring, hva som har størst betydning for læringsutbytte, forholdet mellom breddekompetanse og spesialisering. Det er også behov for mer kunnskap om de som avbryter videregående opplæring. Følgende tiltak foreslås på området:

26. Etablering av ett eller flere forskningssentre for forskning på fag- og yrkesopplæring og organisering av dette.

Fylkeskommunen mener det er svært viktig at det settes i gang gode forskningsprosjekter på fagopplæringsområdet. Dette må være et eget programområde for Forskningsrådet, men vi ser det ikke som hensiktsmessig å etablere nye egne sentre for dette formålet.

Forskning på fagopplæring kan også ses i sammenheng med etablering av de regionale forskningsfondene i forvaltningsreformen.

H: Mer internasjonalisering, jfr utredningens avsnitt 6.9.

27. Styrke den norske deltakelsen i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.

Fylkeskommunen støtter forslaget.

28. Etablering av tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører.

Fylkeskommunen vil i første omgang henvise til eksisterende EU-programmer som for eksempel Leonardo. I den grad det er behov for tiltak mot andre land enn de som dekkes av disse programmene, kan dette vurderes. Slike tiltak bør imidlertid ikke prioriteres mot eksisterende programmer eller andre internasjonaliseringstiltak.

Tilleggs kommentarer fra Yrkesopplæringsnemnda:

- Nemnda støtter forslaget om at fylkeskommunen skal kartlegge skolenes utstyrsbehov.
- Nemnda vil tilrå at det etableres moderasjonsordninger på offentlige kommunikasjoner for lærlinger tilsvarende som for elever og studenter. Dette vil redusere lærlingenes kostnader ved besøk i hjemmet, noe som vil redusere heving av antall lærekontrakter.